

Posudek bakalářské práce

Autor/ka práce: Sára Zeithammerová

Název práce: Nespolehlivý vypravěč ve filmových adaptacích novely Henryho Jamese Utažení šroubu

Posudek vedoucí/ho práce

Posudek oponenta/ky

Autor/ka posudku (jméno, příjmení, pracoviště): Marek Vajchr, KSD

Hodnocení obsahu a výsledné podoby diplomové práce (A/výborně – B/velmi dobře – C/dobře – D/dobře s výhradami – E/dostatečně – F/nedostatečně – nedoporučeno k obhajobě)

Vhodnost zvoleného cíle a přístupu práce.....A.....
Relativní úplnost zpracované literatury ke zvolenému tématu.....C.....
Schopnost kriticky vyhodnotit a použít odbornou literaturu.....B.....
Logičnost struktury práce, souvislost jejich kapitol a jejich proporce.....A.....
Jazyková a stylistická úroveň práce.....B.....
Dodržení citační normy (pokud se v textu opakovaně vyskytují přejaté pasáže bez udání zdroje, práce nemůže být doporučena k obhajobě).....B.....
Obrazové přílohy v dostatečném rozsahu, oprávněnost a vhodnost příloh, grafická úprava.....
Původnost práce, přínos k rozvoji oboru.....B.....
Celkové hodnocení bakalářské práce.....B.....

Slovní hodnocení bakalářské práce včetně otázek, k nimž se student/ka musí při obhajobě vyjádřit:

Rozhodnutí Sary Zeithammerové (=SZ) analyzovat prózu Henryho Jamese Utažení šroubu a dvě její filmové adaptace je třeba ocenit pro odvahu, s níž se SZ rozhodla utkat s textem, na němž si vylámaly zuby snad stovky literárněvědných interpretů. V dějinách prózy jde o jedinečný a mezní experiment především v tom smyslu, že na jedné straně čtenáři představuje záhadný příběh a všemi možnými prostředky mu dává najevo, že by se měl dobrat rozřešení záhady, na straně druhé zároveň každému zdánlivě přijatelnému řešení klade do cesty překážky, jež se v posledku jeví jako nepřekonatelné. Tuto znepokojivou rozporuplnost textu SZ zdařile popisuje s použitím odkazů na odbornou literaturu, přičemž se z největší části opírá o doslov Radoslava Nenadála k českému vydání (který z nejasných důvodů nazývá „přílohou“). Nemělo by samozřejmě smysl pokoušet se obsáhnout nepřebornou literaturu k tématu v širším záběru, práce jednoho badatele, dobře dostupné i v českých vydáních, tu ale vzhledem k jejich přelomovému významu přece jenom

postrádám – mám na mysli jak příslušnou kapitolu z Poetiky prózy Tzvetana Todorova, tak jeho fundamentální Fantastickou prózu. Vzhledem k Nenadálovo doslovu bych se dále rád zeptal, zda SZ postřehla, jak úzkostlivě se Nenadál vyhýbá druhovému označení Jamesovy prózy, kterou zpravidla nazývá „příběhem“, a proč se sama rozhodla ji pokládat za novelu.

Nenadál na příkladech dobových i současných interpretací dokládá, jak jim záhadný text pokaždé úspěšně vzdoruje. SZ přijímá Nenadálovo duchaplné resumé, že smysl textu spočívá právě v nemožnosti dobrat se jeho uspokojivé interpretace. Mám za to, že tento výklad lze přijmout, je ale trochu škoda, že se SZ nepokusila za něj pokročit ještě o kousek dál. Na jednom místě se letmo zmiňuje o vstupní pasáži, kde si „skupina přátel vypráví při svíčkách strašidelné historky“. Neuvádí podstatnou okolnost, že jsme do této společnosti uvedeni z perspektivy blíže neurčeného vypravěče, jehož známý; jistý pan Douglas, o němž se rovněž nic určitějšího nedozvíme, se rozhodne společnost seznámit s příběhem doposud známým jen jemu a děsivým prý nade vše pomyslení. Všechny pokusy vypravěče i dalších členů společnosti vymámit z něj něco bližšího o povaze slíbeného příběhu pan Douglas odráží způsobem, z něž je navzdory jeho korektnímu vystupování zřejmé, že má své posluchače za stádečko tupců. Příběh zapsaný jeho hlavní aktérkou sám sdělí svůj smysl, ujistí nás pan Douglas. Čtenář předpokládá, že se po odvyprávění příběhu z úst pana Douglase dozví, jak lze všechny znepokojivé a nepochopitelné události „rozumně“ vysvětlit. V tomto očekávání je ale brutálně zklamán, neboť pan Douglas poruší smlouvu obvyklého čtenářského očekávání, v textu se již neobjeví a je na čtenáři, jak si s tím a s osiřelým příběhem poradí. Stálo by mi za úvahu, zda pana Douglase nelze pokládat rovněž za svého druhu „přízrak“, ztělesňující autorský subjekt, který se ve své nepolapitelnosti posmívá naší čtenářské nemohoucnosti. SZ přehledně a výstižně charakterizuje literární kategorii nespolehlivého vypravěče, která je pro skladbu a vyznění Utažení šroubu klíčová, a postihuje rovněž její stěžejní význam pro veškeré adaptační pokusy. Pan Douglas nám myslím naznačuje, že vedle nespolehlivého vypravěče tu máme co do činění i s nespolehlivým autorským subjektem, který nás zpočátku omámí noblesním stylem rádoby gentlemana, aby nám nakonec z textu pěkně po anglicku upláchl. Je příznačné, že na transpozici tohoto rafinovaného triku zatím žádná z filmových adaptací ani nepomyslela.

SZ u obou analyzovaných adaptací přesně postihuje podstatné důvody, pro něž je lze ve větší či menší míře pokládat za věrné a zdařilé. Její výklad je zde úsporný, logický a přesvědčivý, cenné a osobité – a jak zároveň přiznává, i jako podnět k reflexi o vlastní scénaristické tvorbě – jsou její postřehy o možných důsledcích transformace látky do jiné doby a kulturně-společenského prostředí. Zajímalo by mě, proč se SZ v této souvislosti nezmiňuje o existenci podobně pojaté (a rovněž problematické) adaptace *In a Dark Place* (2006).

Práce SZ není z těch, které by nám způsobily příjemný šok jako nějaké nevídané zjevení, jinak však oplývá všemi požadovanými kvalitami, doporučuji ji proto k obhajobě pod literou B.

doc. Mgr. Marek Vajchr